

Pensioenbewustzijn

Werkgevers spelen cruciale rol bij vergroten pensioenbewustzijn

Januari 2012

www.wijzeringeldzaken.nl

Derde meting pensioenbewustzijn-meter door TNS NIPO

Pensioenbewustzijn

Werkgevers spelen cruciale rol bij vergroten pensioenbewustzijn

Dit rapport is een uitgave van:

Wijzer in geldzaken

Postbus 20201
2500 EE Den Haag
info@wijzeringeldzaken.nl
www.wijzeringeldzaken.nl

Het onderzoek is uitgevoerd door TNS NIPO

Wijzer in geldzaken (www.wijzeringeldzaken.nl) vertegenwoordigt meer dan 40 organisaties die hun krachten bundelen om de consument 'wijzer in geldzaken' te maken. Zij zetten zich in om het financiële inzicht van de Nederlanders te vergroten, zodat consumenten beter in staat zijn financiële beslissingen te nemen. Platform Wijzer in geldzaken is een initiatief van het ministerie van Financiën, waarin partners uit de financiële sector, de overheid, onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties en de wetenschap samenwerken.

januari 2012

Inhoud

Inleiding	4
Samenvatting	5
1 Aandeel pensioenonbewusten nog steeds groot	6
1.1 Verschuiving van deels pensioenbewust naar deels pensioenonbewust	7
1.2 Volledig pensioenbewusten stabiel	8
1.3 Daling aantal deels pensioenbewusten	9
1.4 Stijging aandeel deels pensioenonbewusten	10
1.5 Pensioenonbewusten nog steeds de overhand	11
2 Volledig pensioenonbewusten toenemend onwetend over hoogte pensioeninkomen	12
3 Vier trends overall waarneembaar	13
3.1 Trend 1: totaalgebruik pensioenoverzicht neemt af	14
3.2 Trend 2: actieve rol werkgever lijkt deelnemer pensioenbewuster te maken	16
3.3 Trend 3: geschat pensioeninkomen lager dan benodigd pensioeninkomen	17
3.4 Trend 4: inschatting benodigd pensioeninkomen onzekerder	18
Onderzoeksverantwoording	20
Inhoud figuren en tabellen	
1 Pensioenbewustzijn per sector	11
2 Gebruik UPO (Uniform Pensioen Overzicht) en MPO (www.mijnpensioenoverzicht.nl) door de jaren	14
3 Nog weinig gebruikgemaakt van MPO	15
4 20% minder volledig pensioenonbewusten onder mensen die door de werkgever zijn geïnformeerd	16
5 Gat tussen geschat inkomen en geschat nodig te hebben wordt kleiner	17
6 Inschatten benodigd pensioeninkomen is moeilijker geworden	18
7 Meest overwogen factoren bij bepalen van pensioeninkomen	19
8 Grenswaarden pensioeninkomen als percentage van het laatstverdiende loon	21
9 De bouwstenen gecombineerd	23

Inleiding

In opdracht van Wijzer in geldzaken heeft TNS NIPO voor de derde maal het pensioenbewustzijn in Nederland gemeten. Aan de hand van de zogenaamde Pensioenbewustzijn-meter wordt inzicht gegeven in de mate waarin de Nederlander pensioenbewust is.

In 2009 vond de 0-meting plaats en in 2010 een herhalingsmeting. Dit jaar is dezelfde meting herhaald, maar met twee kleine wijzigingen in de vragenlijst en in de rekenmodule die bepaalt of iemand wel of niet pensioenbewust is.

Wijziging 1: toevoeging van mijnpensioenoverzicht.nl

Een belangrijk onderdeel in het bepalen van het pensioenbewustzijn is het al dan niet lezen van het Uniform Pensioen Overzicht (UPO). Vorig jaar is de website www.mijnpensioenoverzicht.nl geïntroduceerd, deze website is net als het UPO een belangrijke informatiebron voor deelnemers om inzicht te krijgen in hun te bereiken pensioeninkomen en bij welk pensioenfonds of -verzekeraar het pensioen is ondergebracht. Daarom is de website dit jaar gelijkwaardig aan het UPO meegenomen in de rekenmodule voor het bepalen van de pensioenbewustzijngroepen.

Wijziging 2: toevoeging van de tekst bij vraag: *Hoe zeker bent u van uw inschatting?*

In deze onzekere tijden van de financiële crisis is de kans groot dat het merendeel van de deelnemers aangeeft niet zeker te zijn van hun inschatting. Dit zou kunnen betekenen dat het aantal volledig pensioenonbewusten drastisch toeneemt en dat zou een vertekend beeld geven van de groepen. Daarom is besloten om aan deze vraag de volgende tekst toe te voegen: *Laat hierbij de onzekerheden in het pensioenstelsel buiten beschouwing.*

Het rapport is opgebouwd uit drie onderdelen. Het eerste hoofdstuk geeft inzicht in de grootte van de pensioenbewustzijngroepen ten opzichte van de eerdere metingen. In het tweede hoofdstuk wordt ingezoomd op de groep van de volledig pensioenonbewusten. Hierbij wordt ingegaan op de subgroepen die hierin zijn te onderscheiden.

Het derde hoofdstuk belicht een aantal algemene trends die over de verschillende groepen worden waargenomen. Deze trends staan los van de pensioenbewustzijngroepen, maar zijn toch relevant om voor de pensioenmarkt te signaleren.

Waar mogelijk en relevant worden de resultaten door de tijd gerapporteerd.

Samenvatting

Werknemers die actief door hun werkgever worden geïnformeerd over hun pensioen zijn beter op de hoogte van hun persoonlijke pensioensituatie. Deze groep is 20% minder pensioenonbewust dan werknemers die niet door de werkgever zijn geïnformeerd.

Pensioenbewustzijn in Nederland vrijwel onveranderd

Het pensioenbewustzijn in Nederland is vrijwel onveranderd. Nog steeds is het grootste deel van de Nederlanders volledig pensioenonbewust. Hoewel er een verschuiving heeft plaatsgevonden in 2011 van deels pensioenbewusten naar deels pensioenonbewusten, is het aandeel volledig pensioenbewusten (10%) en volledig pensioenonbewusten (69%) vrijwel gelijk gebleven.

Cruciale rol voor werkgevers bij vergroten pensioenbewustzijn

Een actieve rol van de werkgever in het informeren over het pensioen lijkt van invloed te zijn op het pensioenbewustzijn. Onder de Nederlanders die zijn geïnformeerd door en via de werkgever is het aandeel volledig pensioenbewusten twee keer zo hoog als onder de mensen die niet zijn geïnformeerd door de werkgever. Dit toont het belang aan van de informatieve rol van de werkgever. Wijzer in geldzaken helpt werkgevers daarom ook in 2012 om het onderwerp pensioen laagdrempelig onder de aandacht te brengen op de werkvloer tijdens de Pensioen3daagse.

Pensioenoverzicht minder geraadpleegd

Uit de derde meting van het pensioenbewustzijn in Nederland, blijkt dat minder mensen bewust hebben gekeken naar hun Uniform Pensioen Overzicht (UPO) op papier dan voorgaande jaren. Dit aantal wordt niet gecompenseerd door mensen die Mijnpensioenoverzicht.nl (sinds januari 2011 online) bekijken. Mijnpensioenoverzicht.nl trekt vooral bezoekers die ook hun papieren overzicht bekijken. Het totaal aantal mensen dat in 2011 Mijnpensioenoverzicht.nl of het UPO bewust heeft bekeken, blijkt zelfs lager dan het aantal mensen dat in 2010 bewust het UPO heeft bekeken.

Inschatting benodigd pensioeninkomen onzekerder

Uit meerdere gegevens blijkt dat men het in toenemende mate moeilijk vindt in te schatten of het pensioeninkomen later voldoende zou zijn om te leven zoals men zou willen. Er wordt bij de bepaling hiervan wel rekening gehouden met meerdere factoren.

1 Aandeel pensioenonbewusten nog steeds groot

In dit hoofdstuk wordt het pensioenbewustzijn in Nederland behandeld. De groep volledig pensioenonbewusten is dusdanig groot en belangrijk dat dit nog eens uitgebreid in hoofdstuk 2 wordt behandeld.

In het pensioenbewustzijn kunnen vier gradaties met de bijbehorende onderliggende stappen worden onderscheiden:

1.1 Verschuiving van deels pensioenbewust naar deels pensioenonbewust

Het aandeel volledig pensioenbewusten en -onbewusten is niet significant veranderd. Er heeft zich echter wel een negatieve ontwikkeling voorgedaan binnen de deels pensioenbewusten en deels -onbewusten; het aandeel deels pensioenonbewusten steeg ten koste van de deels pensioenbewusten. Er zijn nu dus minder mensen die weten of hun pensioeninkomen wel of niet voldoende zal zijn.

Net als voorgaande jaren is slechts één op de tien Nederlanders die in loondienst werken en via hun werkgever een pensioen opbouwen, volledig pensioenbewust. Deze groep is op de hoogte van het pensioeninkomen, weet of dat toereikend zal zijn en kent de mogelijkheden om eventueel meer pensioen op te bouwen.

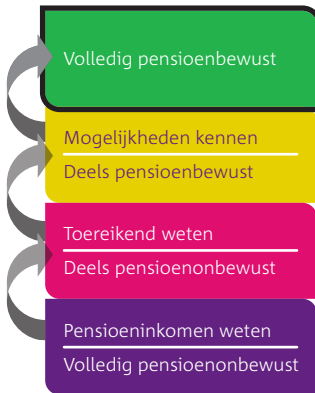
Het aandeel deels pensioenbewusten is ten opzichte van de vorige meting gedaald van 11% naar 7%. Deze groep is ook op de hoogte van het pensioeninkomen, weet of dat toereikend zal zijn, maar kent de mogelijkheden niet om eventueel meer pensioen op te bouwen.

De groep deels pensioenonbewusten is ten opzichte van de vorige meting gestegen van 6% naar 14%. Deze groep is wel op de hoogte van het pensioeninkomen, maar weet niet of dat toereikend is.

De grootte van de groep volledig pensioenonbewusten is ten opzichte van de vorige meting redelijk gelijk gebleven. Wel is een lichte daling te zien van 3%, maar deze is niet significant. Bijna zeven op de tien Nederlanders (69%) zijn volledig pensioenonbewust. Deze groep is niet op de hoogte van het pensioeninkomen.

1.2 Volledig pensioenbewusten stabiel

De volledig pensioenbewuste:

- Kent mogelijkheden wel om meer op te bouwen
- Weet wel of het pensioeninkomen (on)toereikend is
- Is wel op de hoogte van het pensioeninkomen

Het aandeel volledig pensioenbewusten lijkt licht te krimpen over de jaren. Deze daling is echter niet significant. Niet geheel verrassend bestaat de groep volledig pensioenbewusten voornamelijk uit oudere mensen, die, inherent daaraan, meer verdienen en al langere tijd pensioen opbouwen. Van de volledig pensioenbewusten is 63% ook nog man. Deze gegevens zijn ongewijzigd ten opzichte van de vorige metingen.

volledig pensioenbewust

De volledig pensioenbewusten zijn over de jaren meer rekening gaan houden met aspecten die van invloed zijn op de mate waarin men na pensionering kan leven zoals men zou willen. Men hield dit jaar in significant hogere mate rekening met een verwachte verandering van inkomen en inflatie. Dit zijn wellicht uitwerkingen van de onzekerheid veroorzaakt door de financiële crisis. Ook hield men bij de inschatting in meerdere mate rekening met het AOW-pensioen en eventuele veranderingen in de gezinssituatie.

Om het aandeel volledig pensioenbewusten te verhogen, zal men meer op de hoogte moeten zijn van de mogelijkheden om het pensioeninkomen te verhogen. Ook zal men de verantwoordelijkheid om meer pensioen op te bouwen met name bij zichzelf moeten leggen. Juist het eerste aspect is licht gedaald ten opzichte van 2010. De mate waarin men het de eigen verantwoordelijkheid vindt om te zorgen dat men voldoende pensioen heeft is gelijk gebleven.

1.3 Daling aantal deels pensioenbewusten

De deels pensioenbewuste:

- Kent mogelijkheden niet om meer op te bouwen
- Weet wel of het pensioeninkomen (on)toereikend is
- Is wel op de hoogte van het pensioeninkomen

Het aantal deels pensioenbewusten neemt significant af over de jaren. Deze groep bevat de meeste mensen in de leeftijdscategorie die zich het dichtst bij het pensioen bevindt (56-65 jaar) en heeft daarmee gemiddeld de meeste jaren pensioen opgebouwd. In de onderwijssector zijn meer deels pensioenbewusten te vinden dan in andere sectoren (17%).

deels pensioenbewust

De laatste stap voor de deels pensioenbewusten om volledig pensioenbewust te worden, is het kennen van de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen. Ook moet het verantwoordelijkheidsgevoel voor het pensioen bij de persoon zelf liggen, niet bij anderen. Enerzijds is het kennen van mogelijkheden gestegen ten opzichte van 2010, maar het aandeel dat vindt dat de verantwoordelijkheid voor het pensioen bij anderen ligt, is eveneens gestegen.

1.4 Stijging aandeel deels pensioenonbewusten

De deels pensioenonbewuste:

- Weet niet of het pensioeninkomen (on)toereikend is
- Is wel op de hoogte van het pensioeninkomen

De groep deels pensioenonbewusten is flink toegenomen in 2011. Op achtergrondvariabelen verschilt de deels pensioenonbewuste niet noemenswaardig van de deels pensioenbewuste.

deels pensioenonbewust

De stijging van het aandeel deels pensioenonbewusten wordt voornamelijk veroorzaakt doordat men in mindere mate kan inschatten of het pensioeninkomen later voldoende zal zijn om te kunnen leven zoals men zou willen. Wanneer wordt gevraagd of men het benodigde pensioeninkomen wil schatten na het zien van factoren die van invloed zijn op het pensioeninkomen, wordt er nauwelijks bijgesteld. Daarmee kan worden geconcludeerd dat men over de gehele linie gezien goed op de hoogte is van de factoren.

Men kan in mindere mate schatten hoeveel pensioeninkomen men nodig denkt te hebben na pensionering dan in voorgaande jaren. Er heerst dus een stijgende mate van onzekerheid over het benodigde pensioeninkomen. Wanneer hier meer duidelijkheid in komt, zal een deel van de deels pensioenonbewusten verschuiven naar de deels pensioenbewusten.

1.5 Pensioenonbewusten nog steeds de overhand

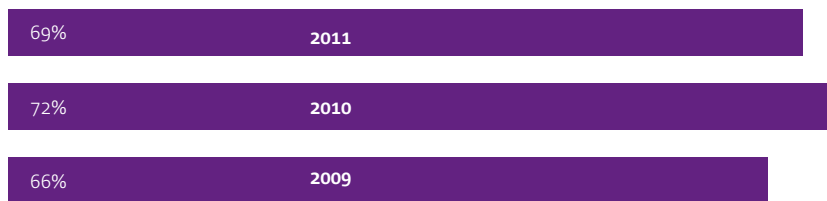

De pensioenonbewuste:

- Is niet op de hoogte van het pensioeninkomen

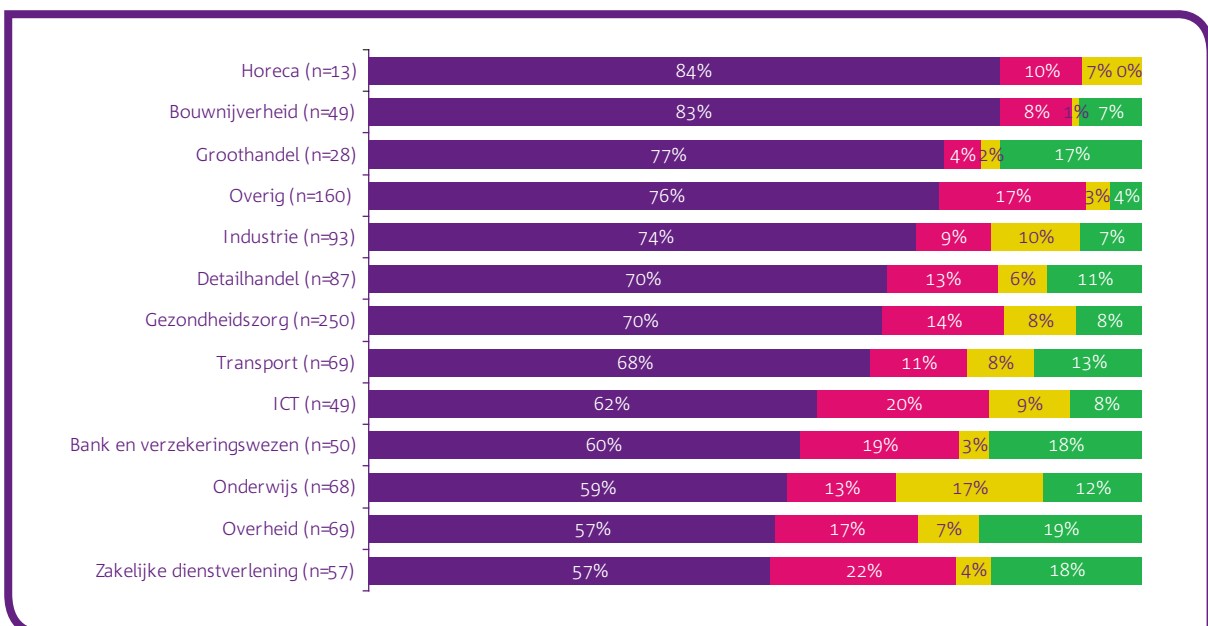
De groep pensioenonbewusten lijkt iets te zijn gedaald ten opzichte van vorig jaar, echter niet significant. Deze groep bevat met name de jongere leeftijdsgroepen en heeft daarmee ook het minste aantal jaren pensioen opgebouwd. Opvallend onder de pensioenonbewusten is het percentage dat door de werkgever is geïnformeerd over het pensioen: slechts twee op de tien, tegenover vier op de tien onder de volledig pensioenbewusten.

volledig pensioenonbewust

De meeste volledig pensioenonbewusten zijn werkzaam in de horeca (84%) en bouwnijverheid (83%). In het onderstaande overzicht zijn alle sectoren te zien, gesorteerd op volledig pensioenonbewusten.

1 | Pensioenbewustzijn per sector

2 Volledig pensioenonbewusten toenemend onwetend over hoogte pensioeninkomen

In dit hoofdstuk wordt nader ingezoomd op de redenen waarom men als pensioenonbewust is bestempeld. Het criterium *pensioeninkomen weten* bestaat uit de volgende onderdelen waarop men allemaal moet slagen om een hoger pensioenbewustzijnniveau te bereiken. Als men niet voldoet aan een van de onderstaande criteria, wordt men direct pensioenonbewust.

Pensioeninkomen weten:

- 1 Realistische inschatting netto inkomen na pensionering
- 2 Zeker zijn van de gemaakte inschatting
- 3 UPO of www.mijnpensioenoverzicht.nl aandachtig bestudeerd
- 4 UPO of www.mijnpensioenoverzicht.nl globaal bekeken en andere informatiebronnen geraadpleegd (werkgever, pensioenfonds of adviseur)

In totaal wordt 56% van de deelnemers als pensioenonbewust bestempeld, doordat zij geen realistische inschatting maken van de hoogte van hun pensioeninkomen. De overige 13% heeft wel een juiste inschatting gemaakt en zegt dit heel, tamelijk of niet zo zeker te weten. Men blijkt echter geen gebruik te hebben gemaakt van de relevante informatiebronnen als het UPO, mijnpensioenoverzicht.nl (MPO) of bronnen als de werkgever, een pensioenfonds of adviseur.

	2010	2011
Pensioenonbewust	72%	69%
Geen realistische inschatting	26%	22%
Inschatting ok, geen idee van inschatting	29%	34%
Inschatting ok, geen UPO of MPO geraadpleegd	4%	3%
Inschatting ok, UPO of MPO globaal bekeken, geen bronnen geraadpleegd	14%	10%

Onder de groep volledig pensioenonbewusten is het aantal mensen dat het UPO of mijnpensioenoverzicht.nl (globaal) heeft bekeken en de juiste bronnen heeft geraadpleegd, toegenomen. Dit is dan ook terug te zien in de voorgaande cijfers. Op de bovenste twee lagen is het pensioenonbewustzijn gedaald met in totaal 5% (van 4% naar 3% en van 14% naar 10%). Het totaalpercentage dat vanwege het niet raadplegen van de juiste of relevante informatiebronnen is bestempeld als volledig pensioenonbewust is dus gedaald van 18% naar 13%.

Een groter deel (22%) is aangeduid als pensioenonbewust, omdat men niet in staat is realistisch in te schatten welk percentage van het laatstverdiende loon men zal ontvangen na pensionering. Daarbij is de overschatting het hoogst: 20% denkt meer te krijgen dan realistisch is, en 2% denkt minder te krijgen. Deze overschatting is een belangrijk punt van aandacht.

Het grootste deel van de volledig pensioenonbewusten (34%) bestaat uit de groep die aangeeft helemaal niet te weten wat de hoogte van het pensioeninkomen zal zijn. Deze groep maakt weliswaar een juiste inschatting van het pensioeninkomen, maar doet dit bij toeval en niet op basis van kennis. De groep die aan dit criterium voldoet, is ten opzichte van 2010 gestegen met 5% (van 29% naar 34%).

3 Vier trends overall waarneembaar

Dit hoofdstuk belicht een aantal ontwikkelingen, dat overall (over de totale onderzoeksgroep, ongeacht het bewustzijnniveau) worden waargenomen. De vragen van de Pensioenbewustzijn-meter zijn immers aan iedereen gesteld en dat levert veel waardevolle informatie en inzichten op die de moeite waard zijn om in dit rapport te vermelden.

Er zijn vier algemene trends te signaleren:

trend 1: totaalgebruik pensioenoverzicht (digitaal & papier) neemt af

trend 2: actieve rol werkgever lijkt deelnemer pensioenbewuster te maken

trend 3: geschat pensioeninkomen lager dan benodigd pensioeninkomen

trend 4: inschatting benodigd pensioeninkomen onzekerder

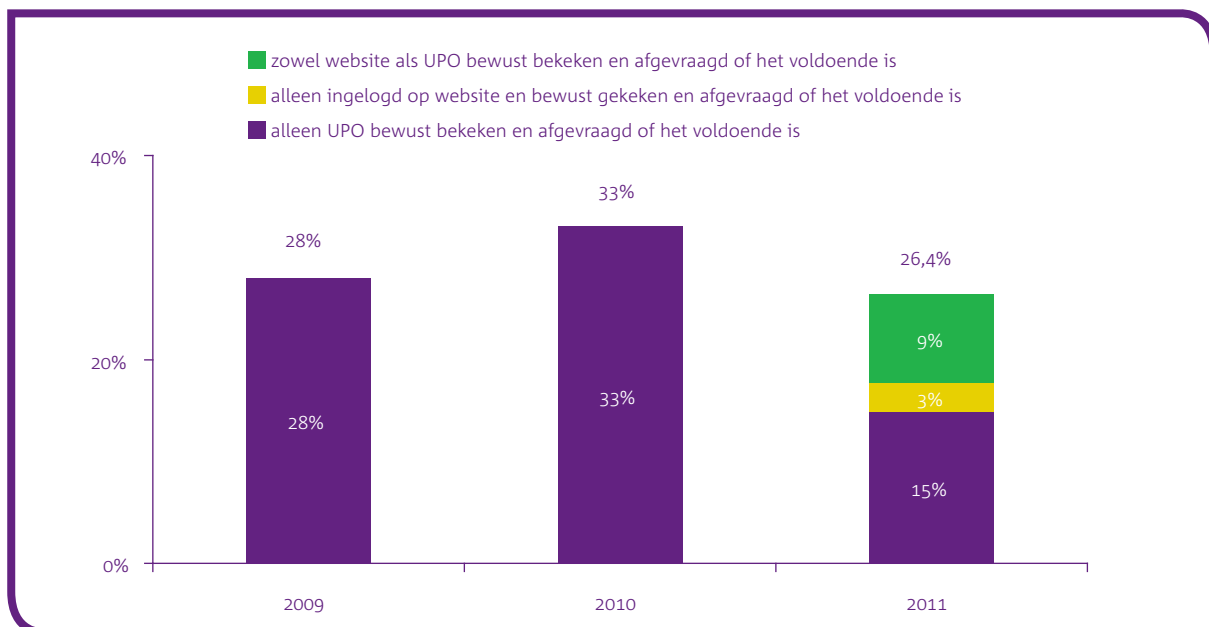
In de navolgende paragrafen wordt nader ingegaan op elk van deze trends.

3.1 Trend 1: totaalgebruik pensioenoverzicht neemt af

In 2011 is de website www.mijnpensioenoverzicht.nl (MPO) gelanceerd. Deze is ook als belangrijke informatiebron in de standaardvragenlijst van de Pensioenbewustzijn-meter opgenomen. Wanneer wordt gekeken naar de mensen die het UPO of MPO bewust hebben bestudeerd (26,4%), is te zien dat dit op totaalniveau lager is dan in 2010 (33%), dat is een daling van ruim 6%.

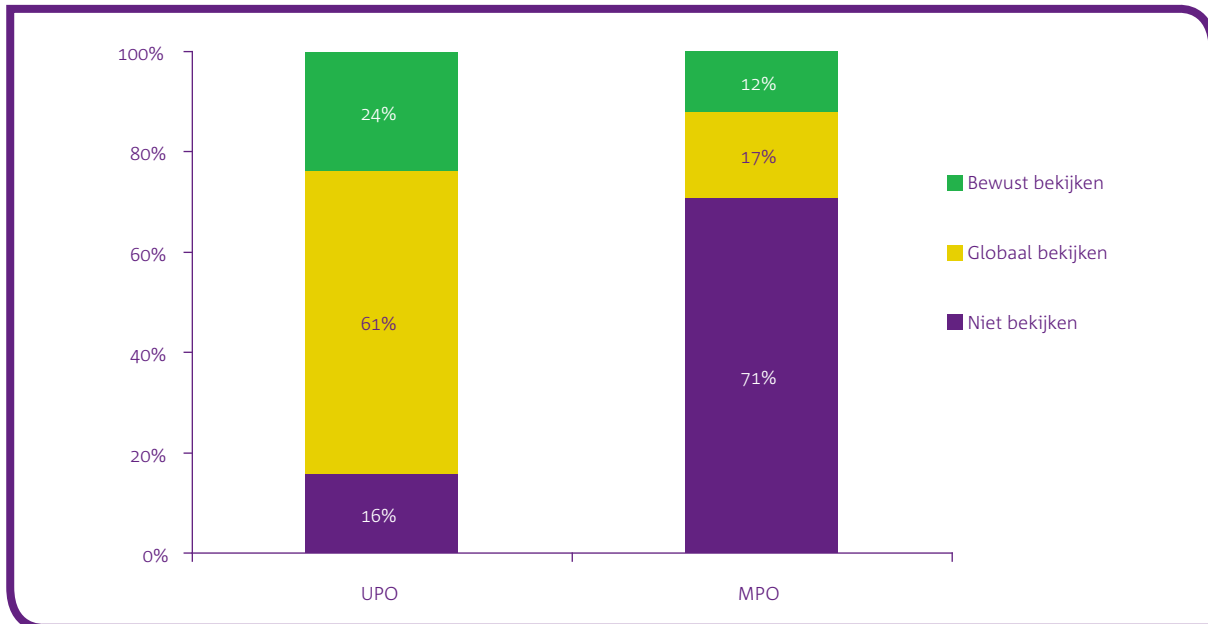
Ondanks de introductie van mijnpensioenoverzicht.nl is het totaalgebruik van het pensioenoverzicht afgenomen. In totaal bestudeerde 24% het UPO. De meeste mensen die MPO bestudeerden, deden dat naast het bestuderen van het UPO. Slechts 3% bestudeerde alleen MPO. Hiermee is het raadplegen van het UPO of MPO flink afgenomen: in 2010 bestudeerde 33% het UPO, tegen 26,4% UPO of MPO dit jaar. Op dit aspect valt een grotere groep af voor een hoger pensioenbewustzijn. Ook kan worden geconcludeerd dat de website het UPO nog niet vervangt, maar juist naast het UPO wordt gebruikt. [Mijnpensioenoverzicht.nl](http://mijnpensioenoverzicht.nl) trekt ook nog nauwelijks nieuwe gebruikers aan (slechts 3%).

2 | Gebruik UPO en MPO door de jaren

Wanneer het gebruik breder wordt bekeken en ook het globaal gebruik van het UPO en MPO wordt meegenomen, is te zien dat MPO nog veel terrein voor zich kan winnen. Het globaal gebruik heeft daarnaast een grote overlap: van de mensen die MPO globaal bekijken, kijkt 91% ook het UPO globaal of goed.

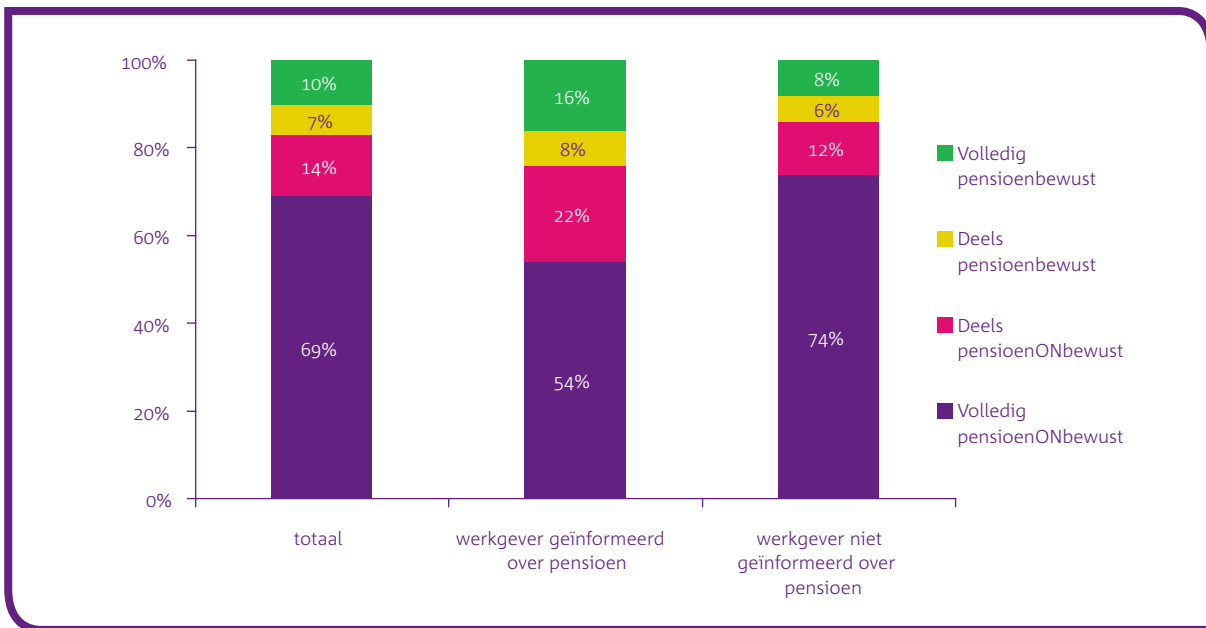
3 | Nog weinig gebruikgemaakt van MPO

3.2 Trend 2: actieve rol werkgever lijkt deelnemer pensioenbewuster te maken

Onder de werknemers die zeggen geïnformeerd te zijn over hun pensioen door hun werkgever is het aandeel volledig pensioenbewusten twee keer zo hoog als onder de werknemers die zeggen niet geïnformeerd te zijn door hun werkgever: respectievelijk 16% en 8%. Dit verschil toont het belang aan van de informatieve rol van de werkgever, die daarin wordt ondersteund door initiatieven zoals de Pensioen3daagse. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat pensioenbewusten meer openstaan voor pensioeninformatie en zij zich daardoor in hogere mate realiseren dat zij door hun werkgever zijn geïnformeerd. Zij die niet openstaan voor pensioeninformatie nemen dit soort acties bij de werkgever waarschijnlijk minder waar.

4 | 20% minder volledig pensioenonbewusten onder mensen die door de werkgever zijn geïnformeerd

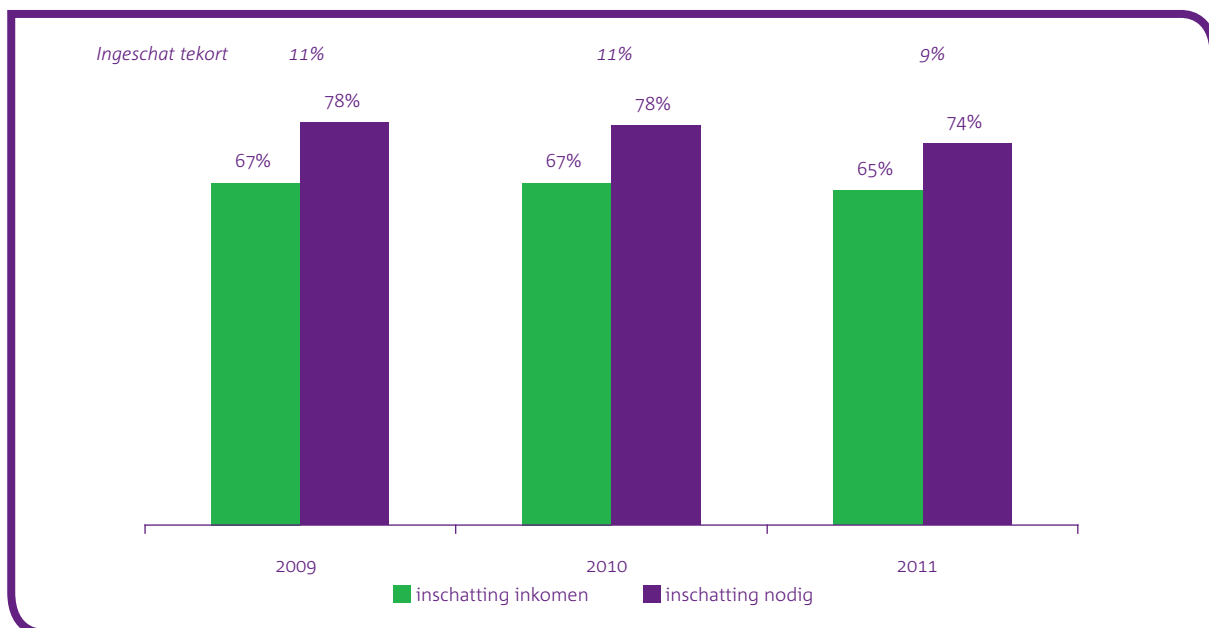

3.3 Trend 3: geschat pensioeninkomen lager dan benodigd pensioeninkomen

Er is een verschil te zien in het percentage dat men verwacht nodig te hebben na pensionering, en het percentage dat men denkt te krijgen. Hoewel het gat tussen nodig hebben en denken te krijgen weliswaar kleiner is geworden dit jaar, is het verschil nog steeds 9% dat men denkt tekort te komen.

Het benodigde pensioeninkomen ligt evenwel op een lager niveau dan vorig jaar (-4%), maar daarnaast denkt men ook minder te krijgen (-2%). Het pensioeninkomen wordt dus nog steeds als ontoereikend ingeschat, maar wel in mindere mate dan voorheen.

5 | Gat tussen geschat inkomen en geschat nodig te hebben wordt kleiner

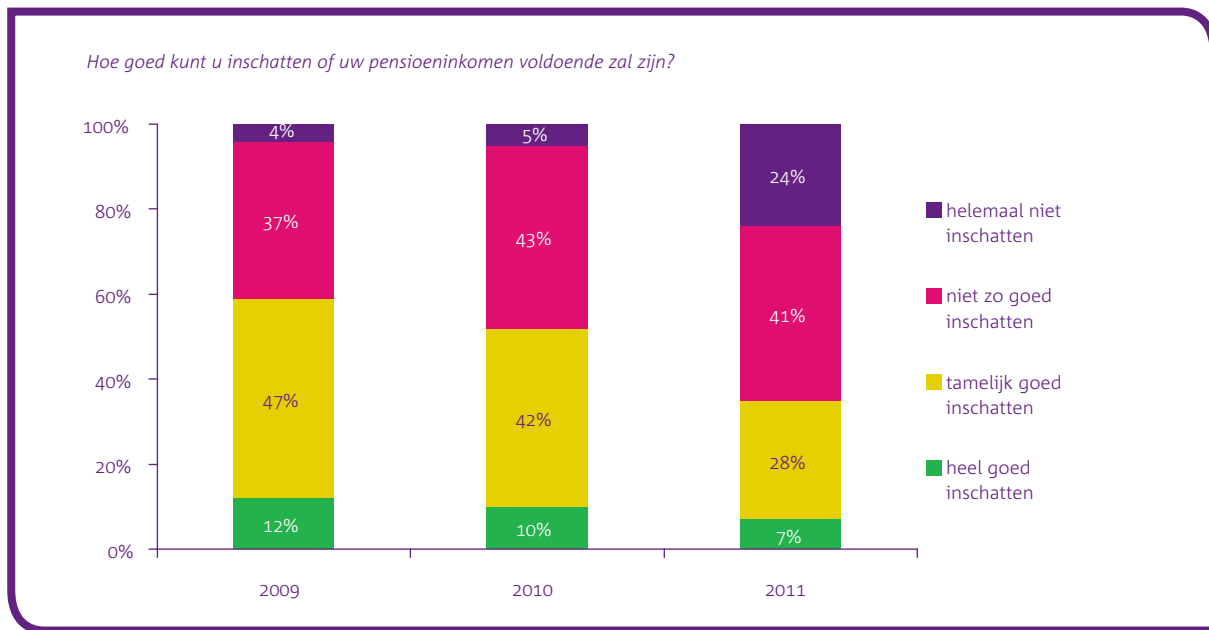

3.4 Trend 4: inschatting benodigd pensioeninkomen onzekerder

Dit jaar kan men met minder zekerheid inschatten of het pensioeninkomen voldoende zal zijn. Ten opzichte van vorig jaar geven namelijk meer mensen aan dit minder goed te kunnen inschatten.

Het percentage dat aangeeft niet in te kunnen schatten of het pensioeninkomen voldoende zal zijn, is fors gestegen met 19% ten opzichte van vorig jaar.

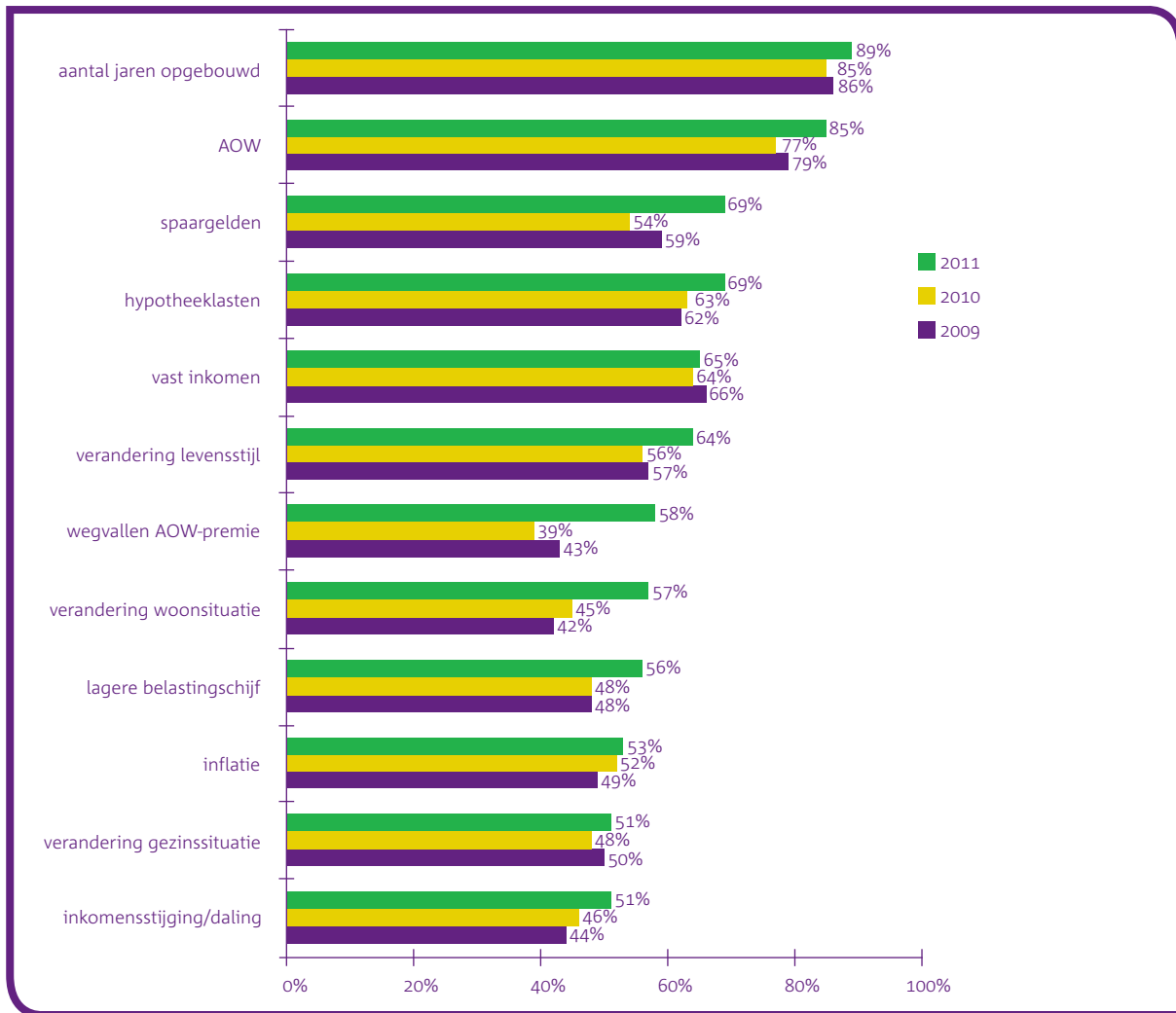
6 | Inschatten benodigd pensioeninkomen is moeilijker geworden

Opvallend is wel dat bij de inschatting van het benodigde pensioeninkomen rekening wordt gehouden met meerdere factoren. De inschatting wordt ook achteraf vrijwel niet meer bijgesteld.

Dit is op zich een positieve ontwikkeling, omdat nu meer mensen rekening houden met meer risico's. De afweging wordt daarbij waarschijnlijk wel wat complexer, waardoor het voor werknemers moeilijker wordt om in te schatten of men uiteindelijk voldoende pensioeninkomen zal ontvangen.

7 | Meest overwogen factoren bij bepalen van pensioeninkomen

Onderzoeksverantwoording

In oktober 2011 zijn 1000 respondenten ondervraagd, waarbij de steekproef representatief is voor mensen die momenteel werkzaam zijn in loondienst. De respondenten zijn ondervraagd middels een online vragenlijst.

De bouwstenen van de pensioenbewustzijn-meter

Er is gebruikgemaakt van drie bouwstenen:

- kennis over de hoogte van het pensioeninkomen;
- kennis over de toereikendheid van het pensioeninkomen;
- kennis over de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen.

Wanneer men aan de criteria voor alle bouwstenen voldoet, is men volledig pensioenbewust. Voldoet men aan geen van de criteria, dan is men volledig pensioenonbewust. In de volgende paragrafen gaan we nader op de verdere criteria in.

Bouwsteen 1: kennis over de hoogte van het pensioeninkomen

Aan de respondenten is gevraagd wat hun verwachting is van het pensioeninkomen als percentage van het laatstverdiende loon bij pensionering. Vervolgens is aan de hand van andere kenmerken, die van de respondenten in de enquête bekend zijn, bepaald of deze inschatting reëel kan zijn. Hierin zijn de volgende kenmerken betrokken:

- aantal uren dat men per week werkt;
- of men wel of geen aanvullend pensioen heeft;
- aantal jaren dat men nog pensioen zal opbouwen (aangenomen dat men tot en met 65 jaar werkt);
- brutojaarinkomen op basis van voltijds dienstverband.

Pensioenkijsker.nl heeft per situatie een grenswaarde bepaald. Wanneer een respondent een hoger pensioeninkomen opgeeft dan mogelijk wordt geacht door Pensioenkijsker.nl, dan is zijn of haar inschatting als te hoog aangemerkt. In sommige gevallen is ook een ondergrens gehanteerd (een te lage inschatting van het pensioeninkomen). In de tabel op de volgende pagina zijn de gehanteerde grenswaarden weergegeven.

Naast een waarschijnlijk juiste inschatting, is voldoende zekerheid over het pensioeninkomen gewenst. Degeen die wel een inschatting binnen de gestelde grenswaarden maken, maar desgevraagd aangeven 'eigenlijk geen idee' te hebben van het pensioeninkomen, worden ook aangemerkt als niet op de hoogte van het pensioeninkomen en zijn dus volledig pensioenonbewust.

8 | Grenswaarden pensioeninkomen als percentage van het laatstverdiende loon

	aanvullend pensioen	verwacht aantal opgebouwde jaren				
		<= 20 %	21 t/m 25 %	26 t/m 30 %	30 t/m 35 %	> 35 jaar %
tot 19 uur per week						
inkomen tot € 30.000	Nee	85	90 (56)	100 (65)	100 (75)	100 (84)
	Ja	95	100 (56)	100 (65)	100 (75)	100 (84)
inkomen € 30.000 – € 40.000	Nee	70	77 (33)	84 (37)	90 (41)	97 (45)
	Ja	80	87 (33)	94 (37)	100 (41)	107 (45)
inkomen > € 40.000	Nee	43	46	50	52	56
	Ja	53	56	60	62	66
20 t/m 29 uur per week						
inkomen tot € 30.000	Nee	100	100	100	100	100
	Ja	110	110	110	110	110
inkomen € 30.000 – € 40.000	Nee	65	70	75	79	83
	Ja	75	80	85	89	93
inkomen > € 40.000	Nee	60	64	68	72	75
	Ja	70	74	78	82	85
30 uur per week of meer						
eindloon en 55 jaar of ouder	Nee				65	80
	Ja				75	90
inkomen tot € 30.000	Nee				70	80
	Ja				80	90
inkomen € 30.000 – € 40.000	Nee				60	75
	Ja				70	85
inkomen > € 40.000	Nee				60	70
	Ja				70	80

Een derde criterium betreft het lezen van het Uniform Pensioenoverzicht en het raadplegen van andere informatiebronnen. Om goed op de hoogte te zijn dient men, naast het kunnen maken van een goede pensioeninschatting en voldoende zekerheid daarover, het Uniform Pensioenoverzicht bewust te bestuderen, of in te loggen op mijnpensioenoverzicht.nl en de informatie bewust te bestuderen. Een andere mogelijkheid is dat men het Uniform Pensioenoverzicht of mijnpensioenoverzicht.nl globaal bestudeert, maar daarnaast informatie heeft ingewonnen bij de werkgever, pensioenverzekeraar of tussenpersoon.

Van alle ondervraagden voldoet 31% aan deze drie criteria. De overige 69% voldoet aan minstens één criterium niet. Deze groep beschouwen we als volledig pensioenonbewust.

Bouwsteen 2: kennis over de toereikendheid van het pensioeninkomen

Van de 31% die op de hoogte is van het pensioeninkomen, is vervolgens bepaald in welke mate men weet of het pensioeninkomen toereikend zal zijn. Men wordt beschouwd als voldoende op de hoogte van de toereikendheid van het pensioeninkomen wanneer men voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Men kan enigszins inschatten of het inkomen na pensionering voldoende zal zijn om te leven zoals men zou willen tijdens het pensioen. Wanneer men dit helemaal niet kan inschatten, beschouwen we iemand als niet op de hoogte van de toereikendheid.
- Daarnaast dient men een inschatting te kunnen maken van het percentage van het nettosalaris (vlak voordat men met pensioen gaat), dat men nodig denkt te hebben om na pensionering te leven zoals men zou willen. Dit moet minimaal 40% zijn en de 'weet niet'-categorie is uitgesloten.
- Tot slot mag deze inschatting niet meer dan 5% afwijken van een tweede inschatting van dit percentage, die is gemaakt nadat van een aantal zaken is gevraagd of men daarmee rekening heeft gehouden bij het maken van deze inschatting. De achterliggende gedachte hierbij is dat bij een grotere afwijking, men in eerste instantie kennelijk niet goed in staat was om een goede inschatting van de toereikendheid te maken. De zaken waarvan is gevraagd of men daarmee rekening heeft gehouden, zijn bijvoorbeeld langere tijd in het buitenland gewoond, een lager belastingtarief, schulden, en dergelijke.

De groep die aan deze voorwaarden voldoet bedraagt 17% van alle ondervraagden.

Bouwsteen 3: kennis over de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen

Tot slot is gevraagd in welke mate men de mogelijkheden kent om meer pensioen op te bouwen. Net als bij bouwsteen 2, is de mate waarin men deze mogelijkheden kent alleen bepaald voor de groep die niet volledig pensioenonbewust is.

In welke mate men op de hoogte is van de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen, is als vraag aan de respondenten voorgelegd. Wanneer men hierbij 'goed' of 'zeer goed' antwoordt en zich daarnaast verantwoordelijk voelt voor het opbouwen van pensioen, scoort men voldoende op dit onderdeel.

Van de 17% die voor deze bouwsteen in aanmerking komt (niet volledig pensioenonbewust), kent 7 % (percentpunten) deze mogelijkheden onvoldoende. Van de ondervraagden is 10% zowel op de hoogte van het pensioeninkomen als van de toereikendheid en de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen.

Het combineren van de bouwstenen

We hebben gezien dat het scoren op bouwsteen 2 en 3 alleen kan wanneer men niet volledig pensioenonbewust is. De mogelijke combinaties van bouwstenen die dan ontstaan zijn:

volledig pensioenonbewust;

alleen op de hoogte van het pensioeninkomen (bouwsteen 1);

op de hoogte van het pensioeninkomen en weet of het toereikend is (bouwsteen 1 en 2);

volledig pensioenbewust (bouwsteen 1, 2 en 3).

De verdeling van de ondervraagden over deze categorieën is hieronder weergegeven.

9 | De bouwstenen gecombineerd

Volledig pensioenonbewust

niet op de hoogte van het pensioeninkomen	69%
---	-----

Deels pensioenonbewust

op de hoogte van het pensioeninkomen	
--------------------------------------	--

weet niet of het (on)toereikend is	14%
------------------------------------	-----

Deels pensioenbewust

op de hoogte van het pensioeninkomen	
--------------------------------------	--

weet of het (on)toereikend is	
-------------------------------	--

kent geen mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen	7%
---	----

Volledig pensioenbewust

op de hoogte van het pensioeninkomen	
--------------------------------------	--

weet of het (on)toereikend is	
-------------------------------	--

kent de mogelijkheden om meer pensioen op te bouwen	10%
---	-----

Wijzer in geldzaken

Postbus 20201
2500 EE Den Haag
info@wijzeringeldzaken.nl
www.wijzeringeldzaken.nl